

อนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574)*

Scenario of Characteristics of School Administrators under the Office of the Basic Education Commission in the Next Decade (A.D. 2022-2031)

¹พัฒนศักดิ์ อภัยสม, พงษ์ธร สิงห์พันธ์ และ ชวนคิด มะเสนะ

¹Pattanasak Aphaisom, Pongthorn Singpan and Chaunkid Masena

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: pattanasak.aG63@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนออนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) ด้วยระเบียบวิธีวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และ 2) แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ 1) ค่ามัธยฐาน และ 2) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า อนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) ประกอบด้วย 10 ด้าน คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความรู้และการเรียนรู้ 3) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 5) ด้านการสร้างพลังและแรงบันดาลใจ 6) ด้านการสร้างเครือข่ายและมนุษยสัมพันธ์ 7) ด้านการสร้างโอกาสและเพิ่มศักยภาพเพื่อนร่วมงาน 8) ด้านภาพลักษณ์และเป็นแบบอย่างที่ดี 9) ด้านการสื่อสาร และ 10) ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ

คำสำคัญ: อนาคตภาพ; คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา; ทศวรรษหน้า

Abstract

The purpose of this research article is to present the scenario of characteristics of school administrators under the office of the basic education commission in the next decade (A.D.2022-2031) by using Ethnographic Delphi Future Research (EDFR) methodology. The key informants were 21 experts. The research instruments included 1) semi-structured interview and 2) a questionnaire with 5 rating scale. The statistics used for analyzing quantitative data were 1) median and 2) interquartile range. The qualitative data were analyzed by content analysis.

*Received November 19, 2022; Revised December 31, 2022; Accepted January 4, 2023

Keywords: Scenario; Characteristics of School Administrators; Next Decade

การจัดการศึกษาของประเทศไทยได้รับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขมาตลอดแต่ยังมีปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษามากอยู่หลายประการ คุณภาพการจัดการศึกษายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจและมีมาตรฐานต่ำเมื่อเทียบกับอีกหลายประเทศ (Kanchanathanachai, 2019) ซึ่งสาเหตุหลักนั้นเกิดมาจากคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาไม่เป็นไปตามวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่งผลให้ผู้บริหารขาดความน่าเชื่อถือ ศรัทธา และไม่มีทิศทางการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรม (Norakit, and Tharasrisutti, 2021) รวมทั้งการไม่จัดระบบหรือแบบแผนในการปฏิบัติงาน ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ขาดความยุติธรรม ขาดการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ ขาดภาวะในการเป็นผู้นำ ขาดความรอบคอบในการตัดสินใจ มีความเสื่อมเสียในเรื่องส่วนตัว ไม่มีเครือข่ายในการเป็นต้นแบบที่ดี และถูกต้อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารทั้งสิ้น หากผู้บริหารท่านใดขาดคุณลักษณะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วจะส่งผลให้การทำงานขาดประสิทธิภาพ (Kamnon, 2016) ดังนั้นการค้นหาคณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญและในยุคปัจจุบันนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะที่แตกต่างไปจากยุคอื่นๆ เพื่อสามารถรับมือผู้เรียนในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากและรวดเร็วเป็นอย่างดี (Chaemmchoy, 2018) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาตนเองในหลายๆ ด้านที่สามารถตอบโจทยความคาดหวังของสังคมได้มากยิ่งขึ้น และเพิ่มการตอบสนองต่อสังคมได้หลากหลายให้มากที่สุด ซึ่งคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นถึงความดีของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกลไกและตัวแปรที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพในผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารที่จะประสบความสำเร็จ สามารถสนองตอบการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลก การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อนักบริหารการศึกษาที่ต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นและเหมาะสม มีความรู้ในหลักการเชิงทฤษฎี

ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม จริยธรรม และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาในยุคใหม่เพื่อนำพาองค์กรประสบความสำเร็จ (Paopan, 2017) อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงาน หากผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะที่ดีผลงานที่เกิดขึ้นของสถานศึกษานั้น ๆ ย่อมสมบูรณ์ด้วย สอดคล้องกับ Phosritong (2020) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในลักษณะคล้ายตามกัน เนื่องจากคุณลักษณะของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดส่งผลให้ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดด้วยเช่นกัน และ Chaiyasart, Choeybal and Phongphinyo (2019) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การวิจัยด้านการบริหารการศึกษาที่ทำกันอยู่โดยทั่วไป มักจะอยู่ในรูปของการสำรวจปัญหาของสถานศึกษา หรือปัญหาของการบริหารการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ โดยคาดคะเนว่าการค้นพบปัญหาที่เกิดขึ้น จะช่วยการบริหารให้ดีขึ้นในอนาคตด้วยการแก้ปัญหาที่สำรวจพบก่อน ความคิดแบบนี้เป็นความคิดแบบปฏิกิริยาโต้ตอบหรือแก้ไขปัญหา ทั้งที่ผู้บริหารมีอาชีพควรมีความคิดและการกระทำแบบมองไปข้างหน้าหรือสร้างสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น ผู้บริหารไม่ควรมุ่งเน้นการค้นปัญหามากกว่าการสร้างความสำเร็จ อย่างมีพินิจกับการค้นพบว่าใคร อะไร เป็นเหตุของความล้มเหลวทางการบริหาร แต่ควรมุ่งเน้นการสร้างสาเหตุแห่งความสำเร็จในอนาคตตั้งแต่ปัจจุบันมากกว่า (Poolpatarachewin and Chokpipat, 2019) ซึ่งศาสตร์ว่าด้วยอนาคตการณ์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอนาคตการณ์ที่จะเกิดขึ้นหรือต้องการให้เกิดขึ้นในแต่ละเรื่องว่าจะเป็นอย่างใด วิธีการที่ใช้ในการศึกษามีมากมายหลายวิธีและมีเครื่องมือต่างๆ มากมายที่จะช่วยผู้วิจัยอนาคตการณ์ให้สามารถศึกษาอนาคตการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ และนำความรู้ความเข้าใจจากการวิจัยอนาคตการณ์มาใช้ประโยชน์ในการวางแผน การบริหารและจัดการการเปลี่ยนแปลงต่างๆ (Prasith-rathsint, 2018)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาอนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) ซึ่งผลที่ได้จะก่อให้เกิดคุณค่าทั้งด้านองค์ความรู้และแนวทางพัฒนาคุณภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา และจะทำให้ในระบบการศึกษามีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนออนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574)

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ผู้วิจัยทำการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลต่างๆ จากเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยศึกษาประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ จำนวน 11 เรื่อง 2) คุณลักษณะของ

ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล จำนวน 10 เรื่อง 3) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 11 เรื่อง 4) มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 เรื่อง 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย จำนวน 14 เรื่อง และ 6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ จำนวน 10 เรื่อง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และเขียนบทสรุปสาระสำคัญ นิยามเชิงปฏิบัติการของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

ผู้วิจัยทำการศึกษานาถภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) โดยใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 1 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 9 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณลักษณะด้านวิสัยทัศน์ 2) คุณลักษณะด้านความรู้และการเรียนรู้ 3) คุณลักษณะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 4) คุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 5) คุณลักษณะด้านการสร้างพลังและแรงบันดาลใจ 6) คุณลักษณะด้านการสร้างเครือข่ายและมนุษยสัมพันธ์ 7) คุณลักษณะด้านการสร้างโอกาสและเพิ่มศักยภาพเพื่อนร่วมงาน 8) คุณลักษณะด้านภาพลักษณ์และเป็นแบบอย่างที่ดี และ 9) ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นประเด็นแนวโน้มต่างๆ ในทุกประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็น และนำประเด็นแนวโน้มเหล่านั้นไปสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 2 ต่อไป

2. ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 2 การให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน (กลุ่มเดิม) ตอบแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อยืนยันและตัดสินนาถภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) จำนวน 10 ด้าน 62 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) คุณลักษณะด้านวิสัยทัศน์ จำนวน 6 คุณลักษณะ 2) คุณลักษณะด้านความรู้และการเรียนรู้ จำนวน 6 คุณลักษณะ 3) คุณลักษณะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 8 คุณลักษณะ 4) คุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม จำนวน 7 คุณลักษณะ 5) คุณลักษณะด้านการสร้างพลังและแรงบันดาลใจ จำนวน 5 คุณลักษณะ 6) คุณลักษณะด้านการสร้างเครือข่ายและมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 6 คุณลักษณะ 7) คุณลักษณะด้านการสร้างโอกาสและเพิ่มศักยภาพเพื่อนร่วมงาน จำนวน 5 คุณลักษณะ 8) คุณลักษณะด้านภาพลักษณ์และเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน 7 คุณลักษณะ 9) คุณลักษณะด้านการสื่อสาร จำนวน 7 คุณลักษณะ และ 10) คุณลักษณะด้านผู้นำและภาวะผู้นำ จำนวน 5 คุณลักษณะ ซึ่งในด้านที่ 9 คุณลักษณะด้านการสื่อสาร และด้านที่ 10 คุณลักษณะด้านผู้นำและภาวะผู้นำ เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญจากการสัมภาษณ์ในขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 1

3. ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 3 การให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน (กลุ่มเดิม) ตอบแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีข้อความและลักษณะของแบบสอบถามเช่นเดียวกับแบบสอบถามในการทำ EDFR รอบที่ 2 แต่เพิ่มตำแหน่งของคำมัยฐาน คำพิสัยระหว่างควอไทล์ และเครื่องหมายแสดงตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญคนนั้นตอบในรอบที่ผ่านมา เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความแตกต่างระหว่างคำตอบของตนเอง มัยฐาน และคำพิสัยระหว่างควอไทล์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แล้วพิจารณาบทวนว่าต้องการยืนยันคำตอบหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่ รวมทั้งให้เหตุผลที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยของแต่ละข้อ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่ง ที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษาในระดับชาติ กระทรวง หน่วยงานพัฒนา คัดเลือก กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานและองค์กรอิสระที่เกี่ยวกับการวางแผนการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา คุณวุฒิระดับปริญญาเอก จำนวน 5 คน

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการการศึกษา เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา มีองค์ความรู้เป็นที่ยอมรับในวงการศึกษา หรือสอนในสถาบันที่มีหลักสูตรบริหารการศึกษา หรือมีความสามารถในการบริหารสถานศึกษา คุณวุฒิระดับปริญญาเอกและมีตำแหน่งทางวิชาการในระดับรองศาสตราจารย์ขึ้นไป จำนวน 5 คน

3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินโครงการพัฒนา คัดเลือก กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หรือมีผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการสนองตอบตามนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณวุฒิระดับปริญญาเอกและมีวิทยฐานะในระดับเชี่ยวชาญขึ้นไป จำนวน 5 คน

4. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา 15 ปีขึ้นไป คุณวุฒิระดับปริญญาเอกและมีวิทยฐานะในระดับเชี่ยวชาญขึ้นไป จำนวน 6 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในการทำ EDFR รอบที่ 1 โดยการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับการคาดการณ์แนวโน้มความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) ประกอบด้วย 9 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณลักษณะด้านวิสัยทัศน์ 2) คุณลักษณะด้านความรู้และการเรียนรู้ 3) คุณลักษณะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 4) คุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 5) คุณลักษณะด้านการสร้างพลังและแรงบันดาลใจ 6) คุณลักษณะด้านการสร้างเครือข่ายและมนุษยสัมพันธ์ 7) คุณลักษณะด้านการสร้างโอกาสและเพิ่มศักยภาพเพื่อนร่วมงาน 8) คุณลักษณะด้านภาพลักษณ์และเป็นแบบอย่างที่ดี และ 9) ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574)

2. แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในการทำ EDFR รอบที่ 2 และรอบที่ 3 โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันและตัดสินแนวโน้มความเป็นไปได้ของอนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) ในระดับตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้มากที่สุด

4 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้มาก

3 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้ปานกลาง

2 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้น้อย

1 หมายถึง แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้น้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน และนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นประเด็นแนวโน้มต่างๆ ในทุกประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นและนำประเด็นแนวโน้มเหล่านั้นไปสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำ EDFR รอบที่ 2 ต่อไป

2. ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 2 ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน (กลุ่มเดิม) ตอบแบบสอบถามและนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพิจารณาประเมินระดับความเป็นไปได้ของประเด็นแนวโน้มอนาคตภาพต่างๆ และตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อแสดงตำแหน่งค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำ EDFR รอบที่ 3 ต่อไป

3. ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 3 ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน (กลุ่มเดิม) ตอบแบบสอบถามซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะได้รับข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติที่เป็นของกลุ่มรวมและคำตอบของตนเอง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทราบความเหมือนหรือความแตกต่างในแต่ละคำตอบภายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้ทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้ง นำผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาประเมินระดับความเป็นไปได้ของประเด็นอนาคตภาพต่างๆ ตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบด้วยวิธีการเชิงสถิติต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยอ่านบันทึกคำให้สัมภาษณ์และรายละเอียดที่ได้จากการถอดคำให้สัมภาษณ์ทั้งหมด สรุป จำแนก จัดกลุ่มข้อความการให้สัมภาษณ์เป็นประเด็นแนวโน้มต่างๆ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

2. ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เป็นรายข้อ

3. ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เป็นรายข้อ เพื่อพิจารณาเลือกแนวโน้มที่เป็นไปได้ในระดับมากขึ้นไป (ค่ามัธยฐาน ≥ 3.5 หรือ $Mdn \geq 3.5$) และมีความสอดคล้องกันระหว่างความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ≤ 1.5 หรือ $IQR \leq 1.5$) และสรุปแนวโน้มที่เป็นอนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลตามวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนออนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) ผลการวิจัยพบว่า อนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) ประกอบด้วยคุณลักษณะ 10 ด้าน 62 คุณลักษณะย่อย ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านวิสัยทัศน์ มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) เข้าใจและมีแนวคิดที่ชัดเจนเกี่ยวกับทิศทางการศึกษาในอนาคต ($Mdn = 5.00$, $IQR = 0.50$) 2) สร้างการมี

ส่วนร่วมกับเพื่อนร่วมงานในการนำข้อค้นพบจุดเด่น จุดด้อย โอกาส อุปสรรคมาวางแผนและกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) 3) สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับความเป็นพลวัตของโลกได้อย่างชัดเจนและปฏิบัติได้ (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) 4) สามารถสื่อสารวิสัยทัศน์กับเพื่อนร่วมงานให้เกิดการนำสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงในสถานศึกษา (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 5) พัฒนาเพื่อนร่วมงานให้มีศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการตามวิสัยทัศน์ (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) และ 6) กระตุ้นโน้มน้าวเพื่อนร่วมงานให้มีวิสัยทัศน์ร่วมและเกิดความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จตามวิสัยทัศน์ (Mdn = 5.00, IQR = 1.00)

2. คุณลักษณะด้านความรู้และการเรียนรู้ มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) มีมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ มาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐานวิทยฐานะ (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) 2) มีความรู้หลากหลายศาสตร์ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) 3) สามารถนำความรู้มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาและต่อยอดความรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 4) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Mdn = 5.00, IQR = 0.00) 5) พัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ศักยภาพสาขาต่างๆ ในระดับที่สูงขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ทันความรู้ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) และ 6) สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่มีคุณภาพเชื่อถือได้ (Mdn = 5.00, IQR = 0.50)

3. คุณลักษณะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 8 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดและรู้เท่าทัน (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 2) สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลบริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 3) สามารถบริหารจัดการและจัดระบบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เข้าถึงง่าย สะดวก รวดเร็ว และประหยัด (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 4) สร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาโดยคำนึงถึงหลักจริยธรรม (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 5) เป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและปฏิบัติงาน (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 6) ส่งเสริม สนับสนุน สร้างแรงจูงใจให้เพื่อนร่วมงานใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 7) สามารถให้คำปรึกษาในด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) และ 8) ส่งเสริมเพื่อนร่วมงานได้มีโอกาสปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม (Mdn = 5.00, IQR = 0.50)

4. คุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 7 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) คิดริเริ่ม คิดทำหาย และคิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์ (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 2) สามารถวางแผนทำสิ่งใหม่ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ยืดหยุ่น และสร้างสรรค์ (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 3) สามารถตัดสินใจในการบริหารจัดการภารกิจได้อย่างสร้างสรรค์โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) 4) สามารถคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษา (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 5) สามารถวิเคราะห์ปัญหา วิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษา (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 6) ส่งเสริม สนับสนุนเพื่อนร่วมงานในการสร้างนวัตกรรมเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) และ 7) เปิดใจรับแนวความคิดใหม่ เพื่อให้ได้ความคิดสร้างสรรค์มาสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (Mdn = 5.00, IQR = 0.50)

5. คุณลักษณะด้านการสร้างพลังและแรงบันดาลใจ มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) สามารถสร้างพลังและแรงบันดาลใจให้กับตนเองและเพื่อนร่วมงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) 2) เป็นคนโอปออารมณ์ มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมงาน (Mdn

= 5.00, IQR = 0.00) 3) สามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้เพื่อนร่วมงาน (Mdn = 5.00, IQR = 0.00) 4) สามารถสร้างแรงกระตุ้นทางบวกให้เพื่อนร่วมงานเกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน (Mdn = 5.00, IQR = 0.00) และ 5) สามารถโน้มน้าวใจให้เพื่อนร่วมงานยินดีที่จะทำงาน (Mdn = 5.00, IQR = 0.00)

6. คุณลักษณะด้านการสร้างเครือข่ายและมนุษยสัมพันธ์ มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) ใจกว้าง เป็นมิตร จิตสาธารณะ รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 2) มีมนุษยสัมพันธ์ในการประสานงานเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (Mdn = 5.00, IQR = 0.00) 3) สามารถสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล องค์ความรู้ และทรัพยากรต่างๆ (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 4) สามารถสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ออนไลน์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) 5) เข้าร่วมกลุ่มสัมมนาทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รับฟังและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) และ 6) กระตุ้นและให้ความสำคัญในการทำงานแบบมีส่วนร่วม และสร้าง มนุษยสัมพันธ์เพื่อการบริหารแบบทีมงานที่มีประสิทธิภาพ (Mdn = 5.00, IQR = 0.00)

7. คุณลักษณะด้านการสร้างโอกาสและเพิ่มศักยภาพเพื่อนร่วมงาน มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) รับฟัง เรียนรู้ความสามารถ และความสนใจของเพื่อนร่วมงาน (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) 2) ให้เพื่อนร่วมงานมีอิสระในการทำงาน เชื่อในขีดความสามารถของเพื่อนร่วมงาน พร้อมทั้งมอบอำนาจและการตัดสินใจให้เพื่อนร่วมงาน (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 3) พัฒนาทักษะและเพิ่มความรู้ให้กับเพื่อนร่วมงานเพื่อให้มีการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพด้วยวิธีการที่หลากหลาย (Mdn = 5.00, IQR = 0.00) 4) สนับสนุนเพื่อนร่วมงานให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ (Mdn = 5.00, IQR = 0.00) และ 5) ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้เพื่อนร่วมงานได้รับการพัฒนาตามศักยภาพได้ทันทีที่ทุกเวลาด้วยการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (Mdn = 5.00, IQR = 0.00)

8. คุณลักษณะด้านภาพลักษณ์และเป็นแบบอย่างที่ดี มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 7 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) สุภาพเรียบร้อย มีกาลเทศะ อ่อนน้อมถ่อมตน และวางตนได้อย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์ (Mdn = 5.00, IQR = 0.00) 2) ตรงต่อเวลา มุ่งมั่นในการทำงาน มีความรัก ความจริงใจ ห่วงเท เสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน (Mdn = 5.00, IQR = 0.00) 3) ใจเย็น สุขุม รอบคอบ มีเหตุผล บริหารจัดการวุฒิภาวะอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม (Mdn = 5.00, IQR = 0.00) 4) ยืนหยัดในความถูกต้องชอบธรรม มีจริยธรรมในการดำรงตน และประพฤติปฏิบัติถูกต้องเหมาะสมทั้งตามกฎหมาย คุณธรรม และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) 5) ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีธรรมาภิบาลในการบริหาร โปร่งใสตรวจสอบได้ (Mdn = 5.00, IQR = 0.00) 6) ปฏิบัติตนให้เกิดความเชื่อถือ ศรัทธา ไว้วางใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครู นักเรียน และผู้ปกครองทั้งในด้านการครองตน ครองคน ครองงาน (Mdn = 5.00, IQR = 0.00) และ 7) สามารถประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์เชิงบวกของตนเองและสถานศึกษาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Mdn = 5.00, IQR = 0.50)

9. คุณลักษณะด้านการสื่อสาร มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 7 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) สามารถสื่อสารด้วยการเขียน การพูด การแสดงกิริยาท่าทางและสัญลักษณ์อย่างมีอาชีพ ใช้ภาษาชัดเจน ถูกต้อง กระชับ และเข้าใจง่าย (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 2) สามารถถ่ายทอดความหมาย ความรู้ แสดงคุณค่า ทักษะคติ นำเสนอข้อมูลอย่างมั่นใจและมีพลังในการโน้มน้าวให้คนคล้อยตามได้ (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) 3) สามารถเลือกใช้กลยุทธ์หรือกระบวนการในการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ สถานการณ์ และผู้รับสาร (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 4) สามารถใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อประสานการดำเนินงานกับเพื่อนร่วมงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 5) สามารถใช้ภาษาไทยอย่างเชี่ยวชาญในฐานะเจ้าของภาษาทั้งการฟัง การอ่าน การเขียน และการพูดเพื่อการสื่อสาร (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 6) สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ และการสื่อสารได้ตามบทบาท (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) และ 7) สามารถสื่อสารข้อมูลหรือความคิด ผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้วยความชำนาญและมีประสิทธิภาพ (Mdn = 5.00, IQR = 1.00)

10. คุณลักษณะด้านผู้นำและภาวะผู้นำ มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) เป็นผู้นำทางวิชาการ และจัดการเรียนรู้ในอนาคตได้ (Mdn = 5.00, IQR = 0.50) 2) เป็นผู้นำให้บริการด้วยการดูแล สนับสนุน และให้บริการเพื่อนร่วมงานโดยใช้อำนาจทางศีลธรรมกระตุ้นให้เกิดการร่วมมือร่วมใจ (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 3) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยใช้กลยุทธ์ในการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) 4) สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว ยืดหยุ่นคล่องตัว และสร้างการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำสถานศึกษาไปสู่ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ (Mdn = 5.00, IQR = 1.00) และ 5) สามารถสร้างกระบวนการคิดนอกกรอบเพื่อค้นหาสิ่งที่ดีกว่า กล้าที่จะฝ่าฟันเรื่องยากโดย มองอุปสรรคเป็นโอกาสที่จะลองสิ่งใหม่เพื่อบรรลุเป้าหมาย (Mdn = 5.00, IQR = 1.00)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาอนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) โดยใช้เทคนิค EDFR ผู้วิจัยเขียนภาพอนาคต แสดง ดังรูปภาพ ที่ 1

Figure 1: Scenario of Characteristics of School Administrators under the Office of the Basic Education Commission in the Next Decade (A.D. 2022-2031)

จากรูปภาพที่ 1 อนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) ประกอบด้วย 10 ด้าน คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความรู้และการเรียนรู้ 3) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 5) ด้านการสร้างพลังและแรงบันดาลใจ 6) ด้านการสร้างเครือข่ายและมนุษยสัมพันธ์ 7) ด้านการสร้างโอกาสและเพิ่มศักยภาพเพื่อนร่วมงาน 8) ด้านภาพลักษณ์และเป็นแบบอย่างที่ดี 9) ด้านการสื่อสาร และ 10) ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่า อนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) ประกอบด้วย 10 ด้าน คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความรู้และการเรียนรู้ 3) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 5) ด้านการสร้างพลังและแรงบันดาลใจ 6) ด้านการสร้างเครือข่ายและมนุษยสัมพันธ์ 7) ด้านการสร้างโอกาสและเพิ่มศักยภาพเพื่อนร่วมงาน 8) ด้านภาพลักษณ์และเป็นแบบอย่างที่ดี 9) ด้านการสื่อสาร และ 10) ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ โดยทุกด้านมีแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคตที่ติดนั้นจะต้องมีคุณลักษณะหลายอย่างที่เป็นแนวใหม่ ผสมผสาน และไม่มีลักษณะเฉพาะตายตัว เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล รู้จุดหมายของทิศทางการศึกษาในอนาคต มีความรู้สึก รู้รอบ และจะต้องนำความรู้มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา พัฒนาคณะผู้บริหารให้ก้าวหน้า เทคโนโลยีดิจิทัล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถนำความคิด วิธีการ นวัตกรรมใหม่ๆ มาสู่การเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาไปในทิศทางที่พึงประสงค์ มีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องพยายามสร้างพลังและแรงบันดาลใจในการทำงานให้เพื่อนร่วมงานซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการทำงาน อีกทั้งยังเป็นผู้ประสานและสร้างเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษาให้ทุกกลุ่มทุกองค์การมีส่วนร่วม สร้างโอกาสและเพิ่มศักยภาพเพื่อนร่วมงานให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งการครองตน ครองคน ครองงาน มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเป็นผู้นำที่เข้มแข็งสามารถบริหารสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังที่ Luanpasitsakul (2019) กล่าวว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการองค์การของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมาก ทำให้คุณลักษณะของผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนไปไปในทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จ พัฒนาระบบการศึกษา แสวงหาวิธีการ ทักษะ ศักยภาพและความสามารถในการนำพาองค์การทางด้านการศึกษาไปสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งคุณลักษณะที่สามารถสนองตอบโจทย์ตามความคาดหวังของสังคมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ ความสามารถทางวิชาการ การสื่อสารและเทคโนโลยี การเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์และประกอบการ นักสร้างพลังและแรงบันดาลใจเชิงบวก ตัวแบบที่ดี และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Paopan (2017) ที่ได้สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ สามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะ ได้แก่ 1) นักสร้างสรรค์ 2) นักการสื่อสาร 3) นักคิดวิเคราะห์ 4) สร้างชุมชน 5) การมีวิสัยทัศน์ 6) การสร้างความร่วมมือและการติดต่อ 7) สร้างพลังเชิงบวก 8) ความเชื่อมั่น 9) ความมุ่งมั่นและความพากเพียร 10) ความเต็มใจที่จะเรียนรู้ 11) ต้องเป็นนักประกอบการ คิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 12) นักริเริ่มงาน 13) ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ 14) การเจียมเนื้อเจียมตัว และ 15) ตัวแบบที่ดี และ Seetup (2017) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ 1) การมีความเป็นผู้นำ

ที่เข้มแข็ง 2) ความสามารถในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับยุคใหม่ 3) การบริหารการเปลี่ยนแปลง 4) การมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ 5) การมีวิสัยทัศน์ 6) การจัดการกลยุทธ์ 7) การมีทักษะสูง 8) การบริหารด้วยระบบคุณธรรม และ 9) การใช้เทคโนโลยีในการบริหารและจัดการศึกษา ซึ่งจากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะที่มีความจำเป็นและเป็นความต้องการเหมาะสมกับสภาพการณ์เพื่อที่จะทำหน้าที่สำคัญให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ จัดการศึกษาสู่การปฏิบัติที่แสดงถึงให้เห็นศักยภาพ คุณภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ดังที่ Labbun (2020) กล่าวว่า ผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้อง เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านในองค์กรจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือผู้นำ ซึ่งวินิจัยสังเคราะห์หรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพรวมทั้งสามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ยืนหยัดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างสง่างาม สอดคล้องกับ Chantho and Prasarnkarn (2017) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสัมพันธ์กันในทางบวก เนื่องจากระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงาในภาพรวมอยู่ในระดับมากส่งผลให้ระดับการจัดการศึกษาศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงาในภาพรวมอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน

สรุป

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกทำให้การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้เปรียบของประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะพัฒนาทางการศึกษาได้ดีที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น การศึกษาอนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) จากการยืนยันและตัดสินใจของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุดในทุกคุณลักษณะ ซึ่งมีผลสรุปได้อนาคตภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) ประกอบด้วย 10 ด้าน คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความรู้และการเรียนรู้ 3) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 5) ด้านการสร้างพลังและแรงบันดาลใจ 6) ด้านการสร้างเครือข่ายและมนุษยสัมพันธ์ 7) ด้านการสร้างโอกาสและเพิ่มศักยภาพเพื่อนร่วมงาน 8) ด้านภาพลักษณ์และเป็นแบบอย่างที่ดี 9) ด้านการสื่อสาร และ 10) ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ ซึ่งคุณลักษณะแต่ละด้านสามารถตอบโจทย์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรศึกษา ประพฤติปฏิบัติ และพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะทั้ง 10 ด้าน 62 คุณลักษณะย่อยที่สอดคล้องกับอนาคตของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574)

1.2 ข้อมูลจากการวิจัยสามารถสะท้อนให้เห็นภาพในอนาคตของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา นำแนวทางไปใช้ในการเตรียมการพัฒนา หลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา พัฒนาเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษา จะทำให้ในระบบการศึกษามีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาในทศวรรษหน้าที่มีรากฐานการพัฒนามาจากผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของความต้องการของสังคมในอนาคต

2.2 ควรนำขั้นตอน เทคนิคการวิจัยในอนาคตที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ศึกษาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคตเพื่อผลิตผู้บริหารสถานศึกษาที่มีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในอนาคต

2.3 ควรมีการนำแนวทางการวิจัยนี้ไปประยุกต์เพื่อศึกษาอนาคตภาพคุณลักษณะของวิชาชีพอื่นๆ เพื่อให้ได้แนวโน้มคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในอนาคต

References

- Chaemmhoy, S. (2018). *School Management in Digital Era*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Chaiyasart, W., Choeybal, P., & Phongphinyo, P. (2019). The Professional Administrator Characteristics Affecting Private School Effectiveness under Nong Khai Provincial Education Office. *Journal of Graduate Research*, 10(2), 175-194.
- Chantho, C., & Prasarnkarn, H. (2017). The Study of School Administrators Characteristics Affect on 21st Century Educational Management of Phung-nga Primary Education Service Area office. *Phuket Rajabhat University Academic Journal*, 13(1), 304-320.
- Damrongmanee, Y. (2019). *The Scenarios of School Management under the Church of Christ in Thailand According to the Concept of Needed Future Work Skills*. (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Kamnon, B. (2016). *Desirable Characteristics of Administrators in the View of Teachers at Surasakmontri School Order the Local Office Secondary Education Area 2*. (Master's Thesis). Burapha University. Chonburi.
- Kanchanathanachai, C. (2019). *Digital Leadership Indicators for Administrators in Schools under the Office of the Basic Education Commission*. (Doctoral Dissertation). Mahamakut Buddhist University. Nakhonpathom.
- Labun, W. (2020). *Personal Characteristics of School Administrators Affecting Effectiveness of Teacher Performance in School under Bueng Kan Primary Education Service Area Office*. (Master's Thesis). Sakon Nakhon Rajabhat University. Sakon Nakhon.

- Luanpasitsakul, T. (2019). *The Characteristics of Basic Education School Administrator in Accordance with Education Goal of Thailand 4.0*. (Doctoral Dissertation). Silpakorn University. Nakhonpathom.
- Norakit, N., & Tharasrisutti, P. (2021). The 21st Century Leadership Characteristics as Perceived by Teachers in Schools under School Network Group 34, Minburi District Office, Bangkok Metropolis. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(1), 55-69.
- Office of the Education Council. (2017). *National Education Plan A.D. 2017-2036*. Bangkok: Prikwarn Graphic Co.,Ltd.
- Pakhotang, J. (2018). *Digital Leadership Executive Professional School*. Ubonratchathani: Siritham Offset.
- Paopan, C. (2017). *Educational Leadership and Administrative Innovation: A New Paradigm in the 21st Century of School Administrators*. Kalasin: Kalasin University.
- Phosritong, S. (2020). Administrator' s Traits and Effectiveness of School under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 5(1), 126-141.
- Poolpatarachewin, C., & Chokpipat, P. (2019). *Research in Education Administration*. (5th ed.). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Prasith-rathsint, S. (2018). *Futures Research Science: I*. Bangkok: 3 Lada Limited Partnership.
- Sataporn, P. (2017). Educational Administration for Change in 21st Century. *Journal of Education*, 28(2), 36-49.
- Seetup, P. (2017). *Characteristics Development for New Age Administrators of Expanded School under the Office of Basic Education Commission*. (Doctoral Dissertation). Nakhon Sawan Rajabhat University. Nakhon Sawan.